

БІБЛІОТЕКА
ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. І. ФРАНКА

Крути: крок у безсмертя

рекомендаційний список літератури

Дата відбору матеріалу: 18. 12. 2013

Кількість відібраних джерел: 20

Укладач: Стахівська Л. К.

Житомир 2013

Крути стали легендою, символом героїзму та жертвності молодого покоління в боротьбі за незалежну Україну.

Бій під Крутами був епізодом збройного конфлікту між Українською Народною Республікою та радянською Росією.

Він відбувся 29 січня 1918 р. біля залізничної станції Крути, між Бахмачем і Ніжином під час наступу на Київ більшовицьких військ. Бойові дії велися, головним чином, вздовж залізничних колій. Боєм керував сотник армії УНР А. Гончаренко. В ньому взяли участь чотири сотні з 1-ї Української військової школи ім. Б. Хмельницького (не менше 400 юнкерів), 1-ша сотня Студентського куреня ім. Січових стрільців (116-130) вояків та 120 старшин. На озброєнні вони мали 16 кулеметів і саморобний бронепоезд – гармату на залізничній платформі. Їм протистояв 4-6 тисячний загін революційних військ більшовицької Росії, котрий складався з червоногвардійців, солдат-росіян та балтійських матросів у супроводі артилерії й бронепоезда. Обидві сторони зазнали значних втрат. Українці відступили до ешелону, що стояв у кількох кілометрах від станції. Під час відступу одна чота (взвод) студентської сотні потрапила в полон, 27 студентів і гімназистів були розстріляні. Втрати українського війська становили 250-300 бійців та старшин (убитих, полонених, пропалих безвісти). Так можна описати бій нині сухою мовою фактів.

У Крутянській події досі залишається багато нез'ясованого в деталях. Не можна з точністю визначити, скільки війська брало участь у бою, яке воно мало озброєння, встановити точне число загиблих та поранених.

Навряд чи можна сподіватися, що коли-небудь будуть віднайдені нові джерела, котрі проллють світло на Крутянську подію. Але і тих, що є цілком достатньо для її правдивого висвітлення та трактування, а саме як героїчного епізоду боротьби українського народу.

Список складено на основі перегляду каталогів та картотек бібліотеки ЖДУ ім. І. Франка. Він може стати у нагоді викладачам, студентам, аспірантам, а також усім, хто цікавиться історією України.

1. **Бойко О.** Героїчна сторінка української революції. Бій під Крутами / Олена Бойко // Історія в сучас. шк. – 2013. – № 1. – С. 44-47. – Бібліогр.: с. 47 (5 назв)
2. **Бойко О. Д.** Бій під Крутами : історія вивчення / О. Д. Бойко // Укр. іст. журн. – 2008. – № 2. – С. 43-53.
3. **Бойко О. Д.** Крути, бій 1918 / О. Д. Бойко // Енциклопедія Історії України. У 10 т. Т. 5. Кон-Кю / редкол.: В. А. Смолій [та ін.]. – К. : Наук. думка, 2008. – С. 420-421.
4. **Булах Г.** Крути – наша трагедія і перемога / Григорій Булах // «Просвіта»: історія та сучасність (1868-1998) / Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Т. Шевченка ; [за ред. В. Германа]. – К. : Веселка, 1998. – С. 235-239.
5. **Вишневий Г.** Трагедія Крут і Базару / Григорій Вишневий // Злочин / упоряд. Петро Кардаш. – 2-ге вид. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2005. – С. 35-50.
6. **Героїка трагедії Крут** : [спогади] / [упоряд. В. Сергійчук]. – К. : Україна, 2008. – 461, [1] с. : фотогр.
7. **Горинь Б.** Похорони героїв Крут / Богдан Горинь // Туга Віктора Цимбала : докум. роман-есе / Богдан Горинь. – К. : Пульсари, 2005. – С. 35-39.
8. **Дорошенко Д.** [Бій під Крутами] / Дмитро Дорошенко // Історія України 1917-1923 рр. В 2 т. Т. 1. Доба Центральної Ради / Дмитро Дорошенко. – К. : Темпора, 2002. – С. 207.
9. **Жулковська О.** Пам'ять про Крути / Ольга Жулковська // У нас нема зерна неправди за собою / Ольга Жулковська. – Т. : Укрмедкнига, 2005. – С. 82-90 : ілюстр., фотогр.
10. **Зінкевич О.** Трагедія Крут. Крізь призму минулого й сучасного / Осип Зінкевич // Літ. Україна. – 2008. – 31 січ. – С. 1.
11. **Коваленко О.** «Ми рвали одвічні пута...» : [про Крутянську трагедію] / Олександр Коваленко // Київ. – 1994. – № 8-9. – С. 144-148.
12. **Крути** : зб. у пам'ять героїв Крут / упоряд.: Осип і Надія Зінкевичі. – К. : Смолоскип, 2008. – 419 с. – Бібліогр.: с. 377-406. – Алф. покажч.: с. 365-376.

13. **Крути, січень 1918 року** : док., матеріали, дослідж., кіноцен. / іст.-культурол. т-во «Герої Крут» ; упоряд. Ярослав Гаврилюк. – К. : Просвіта, 2008. – 839 с. : кольор. ілюстр., фотогр. – Бібліогр.: с. 819-830.
14. **Кузик В.** Відлуння героїки Крутів / Валентина Кузик, Микола Кузик // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 1. – С. 90-91.
15. **Маланюк Є.** Легендарний подвиг героїв Крут / Євген Маланюк // Народна творчість та етнографія. – 2003. – № 1-2. – С. 50-58.
16. **Одарченко П.** Герої Крут / Петро Одарченко // Видатні українські діячі : ст., нариси / Петро Одарченко. – К. : Смолоскип, 1999. – С. 219-226.
17. **Салига Т.** Їхня кров і любов : нотатки про героїв Крут / Тарас Салига // Літ. Україна. – 2008. – 24 січ. – С. 1, 7.
18. **Удовиченко О. І.** Геройська загибель студентського куреня під станцією Крути / О. І. Удовиченко // Україна у війні за державність. Історія організації і бойових дій українських збройних сил 1917-1921 / О. І. Удовиченко. – К. : Україна, 1995. – С. 16-18.
19. **Українська революція 1917-1921 рр.**: подвиг героїв Крут : матеріали наук. читань / Укр. ін-т нац. пам'яті, Ін-т історії України Нац. акад. наук України ; ред. В. Ф. Верстюк ; рец.: А. О. Буравченков, Г. П. Савченко. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2008. – 173 с. – Бібліогр.: с. 167-168.
20. **Яворський І.** Крути: дотик болю / Ігор Яворський // Літ. Україна. – 2013. – 31 січ. – С. 14.